

Муниципальное образование «Закаменский район»
Муниципальное казенное учреждение
«Закаменское районное управление образования»
Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
"Ехэ – Цакирская средняя общеобразовательная школа"

«Рассмотрено»
на заседании МО учителей
начального цикла
Банзарханова О.В.
Протокол № 1
от «29» 08 2017г.

«Согласовано»
Заместитель директора школы
по УВР
Цырендоржиева О.М.
«30» 08 2017
г.

«Утверждено»
директор школы
Б.Ц. Тубшинова
Приказ № 57
от «31» августа 2017г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному языку

Автор учебника: Р.С. Дылыкова
Класс: 2
Количество часов: 70
Учитель: Аюева Соелма Родионовна

Ехэ – Цакир

2017

Тайлбари бэшэг

2 классай буряад хэлэ үзэхэ тобшо тайлбари иимэ журамшуулхан баримта бэшэгүүд дээрэ үндэһэлнэ:

- Закон Российской Федерации "Об образовании" ФЗ РФ № 273 от 29.12.2012 г.;
- Закон Республики Бурятия "Об образовании" № 240-V от 13.12.2013 г.;
- Приказ Минобрнауки «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта НОО» № 373 от 06.10.2009 г.;
- Приказ Минобрнауки РФ от 26.11. 2010 г. № 1241 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 06.10. 2009 г. N 373»;
- Приказ Минобрнауки РФ от 26.01. 2016 г. № 38 «О внесении изменений в федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, утвержденный Минобрнауки РФ от 31.03. 2014 г. № 253»;
- Методических рекомендаций «Об организации преподавания бурятского языка и литературы в ОО РБ в 2015-2016 учебном году» от 26.06.2015 № 02-16/2100;
- Закон Республики Бурятия «О языках народов РБ» от 10.06. 1992г. №221-ХП;
- Программа по бурятскому языку 1-4 классы Р.С.Дылыкова
- Учебного плана МАОУ «Ехэ-Цакирская СОШ»

Буряад хэлэ заалгын зорилгонууд:

Эхин шатын классудта үзэгдэхэ буряад хэлэнэй программа гол шухала гурбан бүлэгһөө бүридэнэ: грамотада хургалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ, фонетикэ, лексикэ, грамматика ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ, литературна уншалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

2-дохи класста буряад хэлэ заалгын гол зорилгонууд гэхэдэ:

1. Нурагша бүхэниие зүбөөр, найнаар, уран гоеор, удхыень ойлгуулан уншуулжа хургаха;
2. Эли тодоор, ойлгосотойгоор хэлүүлжэ, алдуугүйгөөр, сэбэр гоеор бэшүүлжэ хургаха,
3. Үхибүүдэй аман ба бэшэмэл хэлэлгы баяжуулха, ухаан бодолыень хүгжөөхэ;
4. Оршон тойронхи юумэнүүд тухай нурагшадай мэдэсые үргэдхэхэ;
5. Түрэлхи хэлэндээ, тэрэнэй баялигта нурагшадай хонирхолые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тон дуратайгаар хүмүүжүүлхэ;
6. Нурагшадай зохоохы абьяас элирүүлхэ, хүгжөөхэ.
7. хүмүүнэй үнэ сэнтэй хараа бүрилдүүлхэ (формирование ценностных ориентиров личности);
8. олоһон мэдэсэнүүдээ, шадабаринуудаа, дадалнуудаа гүнзэгырүүлэн нарижуулжа хургаха.

Буряад хэлэнэй хэшээлнүүдэй дүнгүүд.

Ами бэеын дүнгүүд (личностнэ):

- эрдэм нурагсалда хайн хандасатай болохо;
- түрэлхи хэлэ үзэхэ хонирхол бүрилдэхэ;
- нурагсалай ном соо нурадхаһан шэнжэлхы ажалда хонирхол бүрилдэхэ;
- амжалта туйлаха шалтагаанууды мэдэрхэ;
- хүнэй сэдхэлэй болон бодолнуудайнь юртэмсэ ойлгохо, бодомжолхо;
- хүнэй үйлэ хэрэгтэ өөрын сэгнэлтэ үгэхэ шадабаритай болохо;
- түрэл арадтаа, түрэлхи хэлэндээ унтаршагүй дурлал түрэхэ.
- нигүүлэхы хайхан сэдхэл хүмүүжүүлэгдэхэ;

Регулятивна дүнгүүд:

- нурагсалай зорилго шиидхэхэ аргууды мэдэрхэ;

- табиһан зорилгодоо тааруулан, ажал ябуулгаяа түсэблэхэ хөөрэлдөөндэ хабаадалсаха;
- текстнүүдтэй хүдэлхэ үгтэһэн тусхайта тэмдэгүүдые ойлгохо;
- багшын хүтэлбэри доро һуралсалайнгаа үйлэ ябаса хинаха;
- даабари дүүргэхэдээ, эдэбхи гаргаха;
- өөрынгөө шадабари, мэдэсэ зүбөөр сэгнэхэ.

- бэеэ даанги ажал эмхидхэхэ

Познавательна дүнгүүд:

- аман ба бэшэмэл мэдээсэл хэхэ;
- һуралсалай зорилго шиидхэхэ элдэб аргуудые мэдэрхэ;
- үзэжэ байһан зүйлнүүдээ шухала ба юрын шэнжээр анализлаха;
- өөрынгөө тэмдэглэһэн шэнжэнүүдээр юумэ шэнжэлхэ, зэргэсүүлхэ, бүлэглэн хубаарилха (классифицировать);
- тобшолон гаргаха аргуудые мэдэхэ;
- үзэжэ байһан үзэгдэлнүүдэй ушар шалтагаанай холбоо мэдэхэ;
- текст соо хэрэгтэй мэдээсэлээ олохо;
- үзэжэ байһан материалаа өөрынгөө дүршэлтэй зэргэсүүлхэ;
- текст дотор табиһан асуудалда харюу олохо;
- уран үгын удхыень тайлбарилха;
- харша болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдые олохо;
- танигдаагүй үгэнүүдэй удхыень текст соо тухайлха.

Коммуникативна дүнгүүд:

- бүлэгэй ажалда һонирхол үзүүлхэ;
- зүбөөр асуудал табиха;
- бүлэгэй ажалда нэгэ һанал зүбшэн хэлсэхэ;
- хэлэлгын уран аргуудые (голос, темп, мимика, жест, движение) хэрэглэн хүнтэй харилсаха;
- хүнэй һанамжа зүбөөр ойлгохо, тэрээндэ хүндэтгэйгөөр хандаха;
- хамтын ажал анхарха, өөрынгөө һанамжа оруулха;
- нравственна ойлгосонуудые (хани барисаан, түрэл гарал, гэр бүлэ, үетэн нүхэд) мэдэрхэ;
- хамтын ажалай дүн сэгнэхэ.

Багша һурагшадаа литературна хэлэнэйнгээ гол түлэб фонетическэ болон синтаксическа онсо илгаануудые ехэнхидээ ойлгуулха ёһотой. Энэ ойлгоһон мэдэсэнүүдые бодото байдал дээрэ һурагшадтаа хэрэглүүлжэ һургаха, зүбөөр, уран гоёор, найруулан уншуулжа, аман хэлээр хэрэглэгдэһэн гү, али бэшэгдэһэн юумээр удхын, логическа талаһаа зүбөөр зохёогдоһон бэе бэетэйгээ холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдаһан юрын мэдүүлэлнүүдые зохёолгожо, хэлүүлжэ, бэшүүлжэ һургаха; орфографическа болон сэглэлтын гол түлэб дүримүүдые ойлгуулаад, зүбөөр, алдуугүйгөөр һурагшадые бэшүүлжэ һургаха; үгэнүүдые болон тэдэнэй дүрсэнүүдые аман хэлэндээ литературнаар үгүүлжэ һургаха; һурагшадайнгаа нютаг хэлэнүүдэй алдуунуудые уридшалан мэдэжэ абаад, бодото дээрэнэ заһаха. Эхин һургуулийн багшанар иимэрхүү зорилгонуудые бээлүүлхээ оролдохо болоно.

3. Содержани

Абяанууд ба үзэгүүд. Энэ «Абяан ба үзэгүүд» гэһэн бүлэг соо хэлэгдэһэн арга хэрэгсэ ойлгуулхадаа, нютаг нютагай хэлэнэй диалектын илгаануудта тусгаар анхарал табигдажа, багша нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые хараадаа абажа, абяан ба үзэгүүдые үгэ соо зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ, һуралгада тусгаар упражнени саг үргэлжэ дүүргүүлхэ болоно. Олонхи үгэнүүд хэлэгдэ һэндээ адляар бэшэгдэдэг ха юм. Гэбэшь зарим абяанууд үгүүлэгдээшэһээ ондоо үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг бшуу. Жэшэнь, *адхана, худхана, набша, тобишо, нягта, Цогто* г.м. үгэнүүдтэ **т, п, к** абяан дуулдаашье һаань, тэдэнэй орондо **д.б, г** үзэгүүдые бэшэнэбди. Үшөө тиихэдэ *тамга, эмгэн, арһан, нарһан, һалгай, тулга* г.м. үгэнүүдтэ **м, р, л** хашалгануудай хойно тодо бэшэ **а,о,э** аялгануудые бэшэнэгүйбди. Энэ дүрим гурбадахи класста үгын анхан һуурида тодо бэшэ түргэн аялгануудые бэшэхэ дүрим гарахадаа ойлгуулха болоно.

Үгэ. Программа соо үгы лексическэ ба грамматическа талаһаань хаража үзэхэ гэхэн эрилтэ табигдана. Лексикээр теоретическэ мэдээнүүдые ойлгуулха гэхэн асуудал табигданагүй. Харин грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үзэхэ зуураа гансал практическа упражненинүүдые дүүргэхэ болоно.

Нурагшад үгэ гээшэ бодото байдалай элдэб юумэнүүдые харуулһан элдэб удхатай байдаг, мэдүүлэл соо, илангаяа холбоотой хэлэлгэ соо ороходоо, бүри шэнэ удхатай болодог, ондо ондоогоор үгүүлэгдэдэг, үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэхэн ойлгосо абаха болоно. Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосонууд хоёрдохи классһаа эхилжэ үгтэнэ. Хэлэлгэ сооһоо **Хэн? Юун? Юу хэнэб? Ямар?** г.м. асуудалда харюусаһан үгэнүүдые оложо нурулга хадаа юумэ, шанар тэмдэг, үйлэ нэрлэхэн үгэнүүдтэй танилсуулна.

Мэдүүлэл. Эхин классуудай нурагшад иимэ гурбан янзын мэдүүлэлнүүдые ойлгожо абаха: 1) мэдүүлэлэй янзунууд: юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд тухай; 2) мэдүүлэлэй гэшүүд тухай; 3) мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй удхын холбоо тухай. Эдэ мэдээнүүдтэй нурагшад дүрбэн жэлэй туршада танилсаха болоно. **Хоёрдохи классай** нурагшад «Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд» гэхэн ойлгосотой боложо, үгэнүүдые дуугаараа илгажа (удхын сохилто) нурана, дээрэ хэлэгдэхэн мэдүүлэлнүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр хэрэглэжэ нурана. Үшөө тиихэдэ нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүд гэхэн ойлгосотой болохо.

4. Учебно-тематическэ тусэб

<i>№</i>	<i>Наименование разделов и тем</i>	<i>Всего часов</i>
1	Мэдүүлэл	7 час
2	Үгэ. Абьян ба үзэгүүд	25 час
3	Абтаһан үгэнүүд –	5 час
4	Юумэнэй нэрэ	9 час
5	Тэмдэгэй нэрэ	5 час
6	Үгын үндэхэн. Түрэл үгэнүүд	4 час
7	Хэлэлгэ	4 час
8	Хэлэгын нюусанууд	4 час
9	Жэл соо үзэхэнноо дабталга	4 час
		70

5. Формы организации учебных занятий

Основными формами работы в начальном классе являются коллективные, групповые и индивидуальные. Использование игровых технологий, технологий лично – ориентированного и дифференцированного обучения, информационно – коммуникационных технологий способствует формированию основных компетенций учащихся, развитию их познавательной активности.

6. ОПИСАНИЕ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО КОМПЛЕКТА И МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЫ.

Хоёрдохи классай нурагшадай хэрэглэхэ номууд:

• Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б.Дугарова **Буряад хэлэн 2 класс** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2010

Багшын хэрэглэхэ номууд:

- Д.Д. Ошоров **Буряад хэлэн,уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад нургуулин программанууд, 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2004
- Э.Р. Раднаев **Буряад хэлэнэй фонетикэ** Улан - Үдэ «Бэлиг» хэблэл 2007
- С.Г. Будаин Ж.Д. Жамбуева Я.Ц. Ивахинова Ц.В. Лубсанова **Буряад хэлээр текстнүүд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2006
- С.Ц. Содномов **Диктантнуудай суглуулбари 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2002
- С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов **Буряад хэлэнэй тайлбари толи** Улан – Үдэ Буряадай номой хэблэл 1992

Буряад хэлэнээр тематическэ тусэб

№	Название раздела	Тема урока	Количество часов
1	Мэдуулэл (7 ч)	Мэдүүлэл тухай дабталга.	1
2		Мэдүүлэл тухай дабталга.	1
3		Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд.	1
4		Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо.	1
5		Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл.	1
6		Асууһан мэдүүлэл.	1
7		Шангадхаһан мэдүүлэл.	1
8	ҮГЭ. АБЯАН БА УЗЭГУУД. (25 ч)	Үгэ гэжэ юун бэ?	1
9		Аялган ба хашалган абяанууд.	1
10		Юун үе бии болгоноб?	1
11-12		Үе таһалжа, шэнэ мүртэ нүүлгэ.	2
13		Буряад алфавит	1
14		Үгэ юунһээ бүридэнэб?	1
15		Түргэн ба удаан аялганууд.	1
16		Ай, ой, эй, уй, үй аялганууд.	1
17		Йотирована үзэгүүд ямар бэ?	1
18		Аялганай тааралдал гэжэ юун бэ?	1
19		Аялганай хубарил гэжэ юун бэ?	1
20		Түргэн у – ү аялганууд.	1
21		Удаан уу – үү аялганууд.	1
22		Дифтонг уй – үй аялганууд.	1
23		Удаан ы – ии аялганууд	1
24 25,26		Удаан өө– ээ аялганууд.	3
27		Хашалган абяанууд ба үзэгүүд.	1
28,29		Хатуу ба зөөлэн хашалганууд.	2
30		Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Б хашалган.	1
31		Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Г хашалган.	1
32		Үгэ соо б, г, д хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? Д хашалган.	1
33	АБТАҺАН ҮГЭНҮҮД. (4ч)	Ямар үгэнүүд абтаһан үгэнүүд бэ?	1
34 35,36		Абтаһан үгын һүүлэй аялгание яагаад бэшэхэб?	3

37,38	ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ. (9ч)	Юумэнэй нэрэ гэжэ юун бэ?	2
39,40		Юумэнэй нэрэ хэды юумэ тэмдэглэдэг бэ?	2
41,42,43		Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ?	3
44,45		Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	2
46 47,48,49	ҮЙЛЭ ҮГЭ. (4ч)	Хэлэлгэ соо үйлэ үгэ хэрэгтэй гү?	4
50,51, 52,53	ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ. (4ч)	Тэмдэгэй нэрэ гэжэ ямар үгэнүүд бэ?	4
54,55 56,57	ҮГЫН ҮНДЭН. ТҮРЭЛ ҮГЭНҮҮД. (4ч)	Түрэл үгэнүүд. Үгын үндэһэн	4
58	ХЭЛЭЛГЭ.5 ч	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Монолог ба диалог	1
59		Текст гэжэ юун бэ?	1
60		Абзац гэжэ юун бэ?	1
61,62		Текст ямар янзлануудтай байдаг бэ?	2
63,64	ХЭЛЭЛГЫН НЮУСАНУУД (4 ч)	Фразеологизм гэжэ юун бэ?	2
65,66		Тоггомол холбоо үгэнүүд.	2
67,68, 69,70	ЖЭЛ СОО ҮЗЭННӨӨ ДАБТАЛГА (2ч)	Абяан ба үзэгүүд тухай дабталга. Аялган үзэгүүдые	4